

MARGHESCUNÉ HUNOR MÁRIA

az Ars & Vita Alapítvány és a
Galéria & Editio M megalapítója,
Hamvas Béla szellemi örökségének őrzője

Baja, 1934. szeptember 12. -

A Szentendre Város Díszpolgára kitüntetést 2017-ben vette át.

Gyermekkorát alapvetően meghatározta, hogy még csak kilenc éves volt, amikor édesanyja elhunyt, s hogy katonatiszt édesapjával az áthelyezések miatt sokszor költöztek új állomáshelyekre. Életfilozófiájának kialakulását nagyban befolyásolták a 2. világháború alatt átélt borzalmak, ekkor szembesült azzal, hogy *„lényegtelen a kényelem, a tulajdon vagy bármi, az ember értéke csak a pusztában van”*.

A háború után visszatértek Bajára, de mert édesapja „rossz káder” volt, nem vették fel a helyi gimnáziumba. Így került Szentendrére, az akkor megalapított Ferences Gimnáziumba, mert itt szívesen fogadták a hozzá hasonló „osztályidegeneket” is.

Meggyőződése szerint a *„véletlen is mindig célirányos”* - 1955-ben egy ilyen „véletlen” találkozásnak köszönhetően felvették az orvosi egyetemre. (A felvételijén Krisztusra hivatkozott, s a bizottság egyik tanáráról később kiderült, hogy titokban ő is vallásos.) 1956-ban másodéves hallgatóként részt vett a forradalommal eszkalálódó, lengyelek melletti szimpátiatüntetésen. Már aznap estétől mindvégig - s még az oroszok november 4-i bevonulása után is - az Üllői úti sebészeti klinikán volt, hogy segítsen a sebesültek ellátásában, vért adott, s ha kellett, vidékre ment élelmiszerért. Itt találkozott először későbbi férjével, Marghescu Sándorral, aki a forradalom hírére megszakította franciaországi szakorvosi tanulmányait, s - illegálisan - hazatért.

A forradalom leverése után az emigráció mellett döntött, december 6-án lépte át a határt. Itt ismét találkozott - megint csak „véletlenül” - Marghescu Sándorral, s részben ennek köszönhetően került Strasbourgba, majd Párizsba, ahol 1958-ban összeházasodtak. Orvosi tanulmányait nem folytathatta, egy kétéves laboránsképző iskolát végzett el. Mivel az akkori törvények szerint férje nem dogozhatott orvosként Franciaországban, Németországba költöztek. A Ruhr-vidéken, Marburgban, Münchenben, majd Hannoverben éltek.

Marghescu Mária életében mindig fontos szerepe volt a művészetnek: a gimnázium után az orvosi egyetem mellett az Iparművészeti Főiskolára is jelentkezett. Párizsban, a modern művészetek akkori központjában is művészet-közelben élt, ezért jó kapcsolatai

alakultak ki, amelyekre később galéristaként építhetett. Marburgban rendezte meg élete első kiállítását - „Künstlerkreis”, „Művészkör” címmel egy lakástárlatot - Breznai József festőművésznek. Münchenbe költözésük után a közeli kisvárosban, Grafingban megnyitotta a Grafinger Kunstkabinet nevű galériát, melyet Hannoverben a Galerie Marika Marghescu követett. Galériáiban a legjelentősebb európai kortársak (Joan Miró, Pierre Alechinsky, Gerhard Hoehme, Antoni Tàpies Eduardo Chillida, Günther Uecker) mellett a magyar emigráció (Hollán Sándor, Bér János, Márkus Anna, Hajdu István) és számos Szentendrén élő művész (Deim Pál, Orbán Attila, Urbán Teréz és Borsódy László) és más magyar alkotók - pl. Gross Arnold - műveit állította ki.

A rendszerváltás után ekkorra már nyugalomba vonult férjével együtt hazatértek és Szentendrén telepedtek meg.

Marghescu Mária egész életét végigkísérte a lét értelmének keresése, a harmónia megteremtésének vágya és a megszerzett tudás átadása embertársainak. Kérdéseire a választ a hitben, a misztikusok írásaiban, a művészetekben, később egy japán művész művein és Antoni Tàpies művein és írásain keresztül a keleti filozófiában, a keresztény alapokon nyugvó zen meditációban, majd az 1980-as évektől Hamvas Béla műveiben találta meg.

Már Németországban megalapította az Ars & Vita Egyesületet, melynek célja a nemzetközi kulturális kapcsolatok ápolása volt, Magyarország súlyponttal. Itthon az Ars & Vita alapítványi formában működik tovább. Első nagyobb jelentőségű munkájuk Hamvas Béla és Kemény Katalin sírjának felújítása volt. Emellett kiállításokat rendeznek és Hamvas műveinek idegen nyelvekre történő fordítását is szervezik, hiszen fő feladatuknak tartják, hogy Hamvas Béla munkásságát bel- és külföldön egyaránt megismerjék. Az alapítványon belül indult el a Hamvas Collegium, ami előbb Szentendrén működött, de a nagy érdeklődés miatt ma már Budapesten, a Váci utcában van a székhelye.

1998-ban férjével (+2015) és Dúl Antallal (+2018) együtt létrehozta a Medio Könyvkiadót, mely elsősorban Hamvas teljes hagyatékának - köztük még soha nem publikált, vagy az eredeti kéziratok alapján javított, átdolgozott műveinek - közreadását tűzte célul. A Medio kiadót előbb Dúl Antal vette át, akinek halála óta Palkovics Tibor és Várhegyi Miklós gondozza a köteteket. Az átadás után alakult meg az Editio M Kiadó, melyet Marghescu Mária vezet, s amely ugyancsak megjelentett Hamvas köteteket, köztük az idegen nyelvre lefordított írásokat.

Marghescu Máriának és az Ars & Vita Alapítványnak köszönhetünk három igen magas színvonalú szentendrei kiállítást is. A MűvészetMalomban 2013-ban nyílt meg a *Művészet és a tér*, melyben Szentendrén első ízben láthattuk a 20. század olyan világhírű kortárs művészeinek alkotásait, mint Tàpies, Chillida és Uecker. Két Hamvas Bélának szentelt tárlat a Szentendrei Képtárban nyílt meg: 1997-ben a *Tremendum* című, melyben egyrészt azoknak a művészeknek a műveit gyűjtötték össze, akikről Hamvas írt, másrészt olyan kortárs alkotókét, akiket Hamvas művei inspiráltak; 2014-ben pedig a

Válságban élni című kiállítás, melyben átfogó képet kaphattunk az életmű legfőbb gondolati csomópontjairól, és megtekinthettük Hamvas Béla megmaradt személyes tárgyait, dokumentumait is.

Hamvas Béla szellemi hagyatékának gondozása jórészt Szentendréhez kötődik, s ennek a tevékenységnek fő mozgatója Marghescu Mária, aki a nálánál sokkal fiatalabbak számára is példaértékű aktivitással szervezi az évenkénti megemlékezéseket, a kiállításokat, a beszélgetéseket, vagy éppen - mint 2014-ben és 2018-ban is, egy- vagy több napos konferenciákat.

Forrás:

Magyar Krónika, 2003. április 12.

Szentendre és Vidéke, 2017. augusztus 31.

MŰVÉSZET ÉS TÉR - Hommage à Hamvas Béla - a balatonfüredi Hamvas Béla Asztaltársaság honlapja